

Lyckliga Moskva

ANDREJ PLATONOV

Lyckliga Moskva

Översättning Kajsa Öberg Lindsten

ERSATZ

© Anton Martynenko 2008
Translation rights into the Swedish language
are granted by the FTM Agency, Ltd., Russia 2008
© Svensk översättning Ersatz 2008
Originalets titel Счастливая Москва
Översättning från ryska Kajsa Öberg Lindsten
Redaktör Maxim Grigoriev
Korrekturläsning Ola Wallin
Omslag, grafisk form & sättning Ola Wallin
Livonia Print, Lettland 2008
ISBN 978-91-88858-73-3

Översättningen är gjord med
stöd från Vera Sagers Stiftelse

www.ersatz.se

1.

En mörk man med en brinnande fackla sprang längs gatan en ledsam natt i den sena hösten. Den lilla flickan såg honom från fönstret i sitt hus, när hon vaknat av en ledsam dröm. Sedan hörde hon ett kraftigt gevärsskott och ett ömkligt, sorgset skrik – mannen med facklan hade troligen blivit dödad. Snart hördes många avlägsna skott och folkets sorl i det närbelägna fängelset . . . Flickan somnade och glömde allt som hon sedan såg under andra dagar: hon var alldeles för liten, och den tidiga barndomens tankar och hågkomster blev i hennes kropp för evigt övervuxna av det påföljande livet. Men fram till hennes sista år i livet reste sig oväntat och sorgset den namnlöse mannen inom henne och sprang – i minnets bleka ljus – och dog ånyo i det förgångnas mörker, i det uppvuxna barnets hjärta. I hunger och i sömn, i ögonblick av kärlek eller något slags ungdomlig glädje, genljöd plötsligt åter i fjärran, i djupet av kroppen, den dödes sorgsna skrik, och den unga kvinnan ändrade genast sitt liv – hon avbröt dansen om hon dansade, började arbeta mer koncentrerat och tillförlitligt om hon arbetade och satte händerna för ansiktet om hon var ensam. Den där ovädersnatten sent om hösten inleddes oktoberrevolutionen i den stad där Moskva Ivanovna Tjestnova då bodde.

Hennes far avled av tyfus och den hungrande föräldralösa flickan gick hemifrån och återvände aldrig mer. Med insomnad själ, utan att minnas vare sig människor eller platser, gick hon under några år omkring i fosterlandet och åt, liksom i ett

tomrum, tills hon vaknade upp på barnhemmet och i skolan. Hon satt i skolbänken vid fönstret, i staden Moskva. Där ute längs boulevarden hade träden redan slutat växa – utan hjälp av vinden föll deras blad och täckte jorden som tystnat inför den långa sömn som stundade; det var i slutet av september månad och det år då alla krig var slut och transportererna hade börjat återuppbyggas.

Flickan Moskva Tjestnova hade redan befunnit sig på barnhemmet i två år, och där hade man också givit henne ett förnamn, ett efternamn och till och med ett fadersnamn, eftersom den lilla flickan mindes sitt namn och sin tidiga barndom mycket obestämt. Hon hade för sig att fadern hade kallat henne Olga, men hon var inte säker och sade därför ingenting, som om hon vore namnlös – som den där nattlige mannen som dog. Då gav man henne ett förnamn till staden Moskväs ära, ett fadersnamn till minne av Ivan, en vanlig rysk soldat som tillhört Röda armén och som stupat, samt efternamnet Tjestnova* – som tecken på hennes ärliga hjärta som ännu inte hunnit bli oärligt, trots att det länge varit olyckligt.

Moskva Tjestnovas klara och uppåtstigande liv tog sin början den där höstliga dagen då hon satt i skolan vid fönstret, redan gick i andra klass, betraktade bladens död på boulevarden och med intresse läste skylten på huset mitt emot: »Koltsov-biblioteket, läsesal för arbetare och bönder«. Före den sista lektionen gav man alla barnen var sin vit brödbulle för allra första gången i deras liv, och dessutom en pannbiff och potatis, och man berättade för dem vad pannbiffar är gjorda av – av kor. Samtidigt uppmanades alla att till påföljande dag skriva

* Av det ryska ordet *tjestnyj* – ärlig, hederlig. Ö. a.

en uppsats om kon – de som nu hade sett några sådana – och om sitt framtida liv. Om kvällen, när Moskva Tjestnova ätit sig mätt på brödbullen och den tjocka pannbiffen, skrev hon en uppsats vid det gemensamma bordet, när alla hennes vänner redan sov och det lilla elektriska ljuset lyste svagt: »En liten flicka utan far och mor berättar om sitt framtida liv. Nu får vi lära oss förnuft, men förnuftet sitter inne i huvudet, och utanför finns det ingenting alls. Man måste leva sanningsenligt och bemöda sig, jag vill leva ett framtida liv, där skall det finnas kaka, sylt och karameller och man skall alltid kunna promenera på fältet, förbi träden. Annars tänker jag inte leva, om det skall vara såhär, för det har jag inte alls lust med. Jag vill ha ett vanligt och lyckligt liv. Det är allt jag har att säga.«

Sedan rymde Moskva från skolan. Ett år senare fördes hon tillbaka dit och blev utskämd på ett allmänt möte, där man sade att hon, såsom revolutionens dotter, hade uppfört sig odisciplinerat och oetiskt.

»Jag är ingen dotter, jag är föräldralös!« svarade då Moskva och började sedan åter flitigt studera, som om hon aldrig någonsin varit frånvarande.

I naturen tyckte hon allra bäst om vinden och solen. Hon älskade att ligga någonstans i gräset och lyssna på vad vinden susade om i den täta växtligheten – såsom en osynlig och sorgsen människa – och se sommarmolnen flyta fram långt borta, ovanför alla okända länder och folk; när hon iakttog molnen och rymden började hjärtat banka hårt i bröstet på Moskva, som om hennes kropp hade förts högt upp i höjden och lämnats ensam där. Sedan gick hon över fälten, över den enkla, usla jorden och såg sig vaksamt och försiktigt omkring överallt, för hon höll ännu bara på att vänja sig vid att leva här i

världen och hon glädde sig åt att allting passade henne så bra och stämde överens med hennes kropp och hjärta och frihet.

När hon fullbordat sina nio skolår började Moskva, precis som varje ung människa, omedvetet söka efter vägen till sin framtid och till en lycklig närhet med andra människor; hennes händer trängade efter verksamhet, känslan sökte stolthet och hjältemod och i sinnet triumferade redan på förhand ett ännu gåtfullt men ståligt öde. Den sjuttonåriga Moskva kunde inte ta sig in någonstans på egen hand, hon väntade på en inbjudan – som om hon trodde på värdet av ungdomens gåva och den inre styrka som vuxit fram i henne. Därför var hon under en tid ensam och egendomlig. En okänd beundrare bekantade sig en gång med Moskva och besegrade henne med sin känsla och älskvärdhet – då gifte sig Moskva Tjestnova med honom, och förödde genast och för alltid sin kropp och sin ungdom. Hennes kraftiga armar, lämpade att utföra djärva ting, ägnade sig nu åt omfamningar; hjärtat, som sökte hjältemod, började älska blott en enda illistig man, som hakat sig fast vid Moskva, som om hon vore hans oundgängliga egendom. Men en morgon kände Moskva, utan att exakt förstå varför, en sådan plågsam skam över sitt liv att hon kysste den sovande maken på pannan till avsked och lämnade rummet utan att ens ta med sig en extra klänning till ombyte. Ända till kvällen vandrade hon längs boulevarderna och Moskvaflodens strand, och det enda hon kände var vinden från ett litet septemberoväder och hon tänkte ingenting, så tom och så trött var hon.

Om natten ville hon krypa in och lägga sig någonstans i en låda, eller finna en tom kiosk, eller något annat ställe, såsom hon brukat göra i sin barndom när hon var på luffen, men hon

märkte att hon för länge sedan blivit stor och inte kunde krypa in någonstans obemärkt. Hon satte sig på en bänk i den sena boulevardens mörker och slumrade till och hörde hur tjuvar och hemlösa huliganer drev omkring och mumlade i närheten.

Vid midnatt satte sig en oansenlig man på samma bänk, med den hemliga och skamsna förhoppningen att denna kvinna kanske plötsligt av sig själv skulle börja älska honom, eftersom hans egna krafter var så klena att han inte kunde tillkämpa sig någon kärlek; han sökte i själva verket varken ett vackert ansikte eller en lockande figur – han var redo att gå med på allt och för egen del offra allt, om bara någon enda människa svarade honom med en sann känsla.

» Vad vill ni? « frågade Moskva, som hade vaknat.

» Ingenting! « svarade mannen ifråga. » Absolut ingenting. «

» Jag vill sova men jag har ingenstans där jag kan göra det «, sade Moskva.

Då meddelade mannen genast henne att han hade ett rum, men för att undvika misstankar beträffande hans avsikter vore det bättre för henne att ta in på ett hotell och sova där i en ren säng inlindad i ett täcke. Moskva samtyckte och de gav sig av. Under vägen befallde Moskva sin följeslagare att ordna så att hon fick studera någonstans – på ett ställe där man också fick mat och husrum.

» Men vad tycker ni allra bäst om? « frågade han.

» Jag tycker allra bäst om när det blåser i luften och allt möjligt annat också «, sade den utmattade Moskva.

» Alltså är flygarskolan det enda som duger för er «, fastslog mannen som slagit följe med Moskva. » Jag skall göra mitt bästa. «

Han hittade ett rum åt henne i Minins härbärke, betalade

för tre dygn och lämnade trettio rubel till mat, men själv gick han hem och bar med sig sin tröst inuti sig.

Fem dagar senare kom Moskva Tjestnova tack vare hans ansträngningar in vid flygarskolan och flyttade till studenthemmet.

2.

I centrum av huvudstaden, på sjunde våningen, bodde en trettioårig man som hette Viktor Vasiljevitj Bozjko. Hans rum var litet och upplyst av ett enda fönster; den nya världens brus nådde upp till denna höga boning som ett symfoniskt verk – falskheten från de låga och felaktiga ljuden utslöcknade redan vid fjärde våningen. Rummets inredning var enkel och spartansk, men inte på grund av fattigdom, utan för att den som bodde här var en drömmare: där fanns en järnsäng av epidemisk modell med ett flottigt täcke som var fullständigt impregnerat av mänsklighet, ett naket bord lämpat för stor koncentration och en massproducerad utrangerad stol; utefter väggarna stod hemmagjorda bokhyllor med socialismens och artonhundratalets bästa böcker och över bordet hängde tre porträtt – Lenin, Stalin och doktor Zamenhof, uppfinnaren av det internationella språket esperanto. Under dessa porträtt hängde fyra rader med små fotografier av namnlösa människor, och bland dessa fotografier förekom det inte bara vita ansikten, utan även negrer, kineser och invånare i alla länder.

Till sena kvällen brukar detta rum stå tomt; trötta, sorgsna ljud dör undan för undan bort där, den uttråkade materien knakar till ibland, fönstrets fyrhörning av solsken släpar sig sakta över golvet och till natten slocknar den på väggen. Allting tar slut – bara föremålen försmäktar ensamma i mörkret.

Då kommer mannen som bor här och tänder elektricitetens

tekniska ljus. Hyresgästen är lycklig och lugn, som vanligt, eftersom hans liv inte är bortkastat; hans kropp är trött efter dagen och hans ögon är matta, men hans hjärta slår lugnt och regelbundet och tanken lyser lika klart som på morgonen. I dag har Bozjko, som är geometriker och stadsplanerare, färdigställt en noggrann plan för en ny gata med bostäder, efter att ha räknat ut placeringen av grönområden, lekplatser och en lokal idrottsanläggning. Han har arbetat med hjärtklappning av lycka och känt en försmak av den nära förestående framtiden; gentemot sig själv är han dock likgiltig – han föddes ju under kapitalismen.

Bozjko tog fram en bunt med personliga brev – sådana som han nästan dagligen mottog på sin tjänsteadress – och koncentrerade sina tankar på dem vid det tomma bordet. Man skrev till honom från Melbourne och Kapstaden, från Hongkong och Shanghai, från små undanskymda öar på Stilla havets ödsliga vattenvidder, från Megarida – en by vid foten av berget Olympos i Grekland – från Egypten och från en mängd olika orter i Europa.

Tjänstemän och arbetare – fjärran människor, som tryckts till marken av exploateringens orörliga tyngd – hade lärt sig esperanto och segrat över den tystnad som råder mellan folken; utmattade av arbete och alltför fattiga för att kunna resa kommunicerade de nu med varandra via tanken.

Bland breven fanns det ett antal penningöverföringar: en neger från Kongo hade skickat en franc, en syrier från Jerusalem sände fyra amerikanska dollar och polacken Studzinsky skickade tio złoty var tredje månad. För framtida behov byggde de åt sig ett arbetarnas hemland, så att de skulle ha någonstans dit de kunde ta sin tillflykt på äldre dagar, och för att

deras barn till slut skulle kunna fly undan och rädda sig i det kalla land som värmdes av vänskap och arbete.

Bozjko placerade noggrant dessa pengar i ett statslån, och obligationerna sände han sedan tillbaka till de osynliga ägarna i rekommenderade brev med mottagningsbevis.

När han studerat korrespondensen skrev Bozjko svar på varje brev och kände sig därvid stolt och privilegierad såsom representant för Sovjetunionen. Men hans svar var inte stolta, utan enkla och deltagande: »Käre vän i fjärran! Jag har mottagit ert brev; här hos oss blir allting bara bättre och bättre, de arbetandes gemensamma tillgångar växer för varje dag, världsproletariatet ackumulerar ett enormt arv i form av socialismen. De nya trädgårdarna blomstrar, de nya husen befolkas och de maskiner som uppfunnits arbetar snabbt. Det växer också upp nya, fantastiska människor – bara jag själv förblir den jag var, eftersom jag föddes för så länge sedan och ännu inte har hunnit vänja mig av vid mig själv. Om fem–sex år kommer vi här att producera enorma kvantiteter bröd och alla slags kulturella bekvämligheter, så att en hel miljard arbetare från fem sjättedelar av jorden kan ta med sig sina familjer och resa till oss för att leva här för evigt – då får kapitalismen stå där tom, om inte revolutionen kommer. Du bor ju på den stora oceanens strand: håll utkik, för där kommer ibland sovjetiska fartyg farande – det är vi! Många hälsningar!«

Negern Arratau berättade att hans fru hade dött; då svarade Bozjko med medkänsla, men rådde honom att inte hänge sig åt förtvivlan – man måste spara sig för framtiden, för det finns ju bara vi som kan leva här på jorden. Och det bästa vore om Arratau omedelbart reste till Sovjetunionen – för här kan han leva bland kamrater, lyckligare än i en familj.

I soluppgången somnade Bozjko, uppfylld av en ljuv känsla av nyttobringande utmattning; han drömde att han var barn – hans mor levde, i världen var det sommar, det var vindstilla och stora skogsdungar hade vuxit upp.

På jobbet betraktades Bozjko som den främste mönsterarbetaren. Förutom det vanliga arbetet som geometriker var han också sekreterare för väggtidningen och organisatör av de lokala cellerna av »Förbundet för främjandet av försvaret och utvecklandet av flyget och den kemiska industrin« och »Internationella hjälporganisationen för revolutionärer«; dessutom hade han hand om arbetsplatsens odlingslotter samt bekostade med egna medel utbildningen vid flygarskolan för en flicka som han nästan inte kände – för att på så sätt åtminstone i någon mån minska statens utgifter.

Denna flicka tittade in till Bozjko en gång i månaden. Han bjöd henne på karameller, gav henne pengar till mat och lånade henne sitt passerkort till affären för konsumtionsartiklar; sedan gick flickan blygt sin väg. Hon skulle snart fylla nitton år och hette Moskva Ivanovna Tjestnova; han hade en gång mött henne på den höstliga boulevarden i ett ögonblick då han plötsligt övermannats av svårmod, och sedan dess hade han inte kunnat glömma henne.

Efter hennes besök brukade Bozjko vanligtvis lägga sig med ansiktet nedåt, sörjande och svårmodig, trots att skålet till att han levde var den universella glädjen. När han sörjt en stund satte han sig att skriva brev till Indien, Madagaskar och Portugal; han uppmanade människorna att delta i socialismen, och att känna medkänsla med de arbetande på hela den plågade jorden, och lampan belyste hans allt skalligare huvud, som var fullt av drömmar och tålmod.

En gång kom Moskva Tjestnova dit som vanligt, men gav sig inte genast av. Bozjko hade varit bekant med henne i två år, men han blygdes för att betrakta hennes ansikte på nära håll och han hoppades inte på något.

Moskva skrattade – hon hade gått ut flygarskolan och bjöd på mat och dryck som hon köpt med sig för egna pengar. Bozjko började dricka och äta tillsammans med den unga Moskva, men hans hjärta bankade av skräck eftersom det plötsligt kände den kärlek som så länge varit instängd där.

Sent på natten öppnade Bozjko fönstret mot den mörka rymden och i rummet flög det in fjärilar och myggor, men det var så tyst överallt att Bozjko kunde höra hur Moskva Ivanovnas hjärta slog i hennes stora bröst; dessa hjärtslag var så jämna, spänstiga och pålitliga att om det hade varit möjligt att förena hela världen med detta hjärta, då hade det kunnat reglera händelsernas förlopp – till och med myggorna och fjärilarna som landade på framsidan av Moskvas kofta flög genast i väg, skrämde av livets brus i hennes mäktiga och varma kropp. Moskvas kinder, som fått utstå hjärtats tryck, hade varaktigt – för hela livet – antagit en solbränd färg, ögonen glänste av klaraste lycka, håret hade blekts av det intensiva solljuset ovanför hennes huvud och kroppen hade fått den sena ungdomens svällande former, på tröskeln till den kvinnliga mänsklighet där en människa nästan oavsiktligt kan uppstå inuti en annan.

Ända fram till den nya ljusa morgonen betraktade Bozjko oavlatligt Moskva; han tittade och tittade på flickan som för länge sedan somnat i hans rum, och en sömnig, lycklig friskhet – som hälsan, kvällen och barndomen – trängde in i den trötte mannen.

Nästa dag bjöd Moskva in Bozjko till flygplatsen – för att se hur de nya fallskärmarna fungerade.

Ett litet flygplan tog Moskva i sitt inre och flög med henne högt upp mot den uråldriga och tomma himlen. När planet uppnått zenit stängde det av sin motor, böjde sig framåt och kastade ur sin buk ut en ljus liten tuss som andlöst for i väg ner i avgrunden. Samtidigt flög ett annat plan långsamt på låg höjd över marken – det hade dämpat farten på sina tre motorer och ville nu landa. Inte långt ovanför detta rykande tremotoriga plan rusade en ensam luftburen kropp hjälplöst fram i allt snabbare fart, vecklade ut sig som en blomma, fylldes av luft och började svänga fram och tillbaka. Det tremotoriga planet satte genast fart på alla sina motorer för att komma bort från fallskärmen, men fallskärmen befann sig alltför nära, luftströmmarna skulle kunna dra in den i propellrarna och den kloke piloten dämpade åter motorerna och gav på så vis fallskärmen möjlighet att fritt välja sin väg. Då landade fallskärmen på ytan av en vinge, och några ögonblick senare tog sig långsamt och utan fruktan en liten människa fram längs den krängande vingen och försvann in i flygplanet.

Bozjko visste att det var Moskva som kommit flygande genom luften; i går hade han lyssnat till hennes regelbundet dånande hjärta – nu stod han där och grät av lycka över hela den djärva mänskligheten och beklagade att han under två års tid givit Moskva Tjestnova hundra rubel i månaden, och inte hundrafemtio.

Om natten skrev Bozjko som vanligt brev till hela den frånvarande mänsklighet som han korresponderade med, och beskrev hänfört kroppen och hjärtat hos den nya människa som bemäktigade sig höjdens livsfarliga rymd.

Men i gryningen, när han hade färdigställt breven till mänskligheten, började Bozjko gråta – han tyckte det var så sorgligt att Moskvask hjärta kunde flyga i luftens element, men att det inte kunde älska honom. Han somnade, och sov tungt ända fram till kvällen, och glömde att gå till sitt arbete.

Om kvällen var det någon som knackade på hans dörr, det var Moskva som kom – hon såg lika lycklig ut som alltid, och hennes hjärta var lika högljutt som tidigare. Bozjko omfamnade blygt Moskva, driven av sin känslas yttersta behov, och hon började kyssa honom till svar. I Bozjkos tärda strupe började en dold och smärtsam kraft att klucka, och han kunde inte längre behärska sig, när han en enda gång i livet lärde känna lyckan av mänsklig värme.

3.

Varje morgon när hon vaknade tittade Moskva Tjestnova länge på solskenet i fönstret och sade drömmande: »Det är framtiden som kommer«, och hon steg upp och var instinktivt lycklig – vilket troligtvis inte berodde på hennes medvetande, utan på hjärtats kraft och hälsa.

Sedan tvättade Moskva sig och hon förundrade sig över naturens kemi, som förvandlade den vanliga, torftiga födan – och vilka orenligheter hade Moskva inte ätit under sitt liv! – till den skära renhet och de blomstrande ängder som var hennes kropp. Även om hon var ensam kunde Moskva Tjestnova betrakta sig själv som en utomstående och njuta av åsynen av sin kropp medan hon tvättade den. Hon visste naturligtvis att den inte var hennes eget verk, utan ett resultat av det noggranna arbete som naturen och gångna tider utfört; och efteråt, när hon tuggade i sig sin frukost, drömde Moskva om naturen – som med strömmande vatten och blåsande vind oupphörligt, som i feberyra, vred och vände på sin väldiga och tålmodiga substans . . . Att ha medkänsla med naturen var absolut oundgängligt – den hade ansträngt sig så för att skapa människan – som en fattig kvinna som fött många barn och vacklade av utmattning . . .

När hon genomgått flygarskolan utnämndes Moskva till biträdande instruktör vid samma skola. Nu undervisade hon en grupp fallskärmshoppare i hur man gjorde för att kallsinnigt hoppa ut ur ett flygplan och lugnt falla genom den ekande rymden.

Själv flög Moskva utan att känna sig särskilt spänd eller modig; precis som i barndomen räknade hon bara ut exakt var »gränsen« gick – alltså: var tekniken tog slut och katastrofen började – och hon såg till att inte komma fram till denna »gräns«. Men »gränsen« låg betydligt längre bort än vad man trodde och Moskva försköt den hela tiden.

En gång deltog hon vid en utprovning av nya fallskärmar, som var impregnerade med en speciell fernissa, som stötte ifrån sig den atmosfäriska fukten och gjorde det möjligt att utföra hopp också i regn. Man utrustade Tjestnova med två fallskärmar – den andra gav man henne i reserv. Man förde upp henne på tvåtusen meters höjd, och därifrån bad man henne att kasta sig mot jordytan genom kvällsdimman, som uppstått efter regn.

Moskva öppnade flygplansdörren och tog steget ut i tomheten; nerifrån slog en hård virvelvind upp mot henne, som om jorden varit mynningen på en väldig bläster där luften pressades till hårdhet och reste sig uppåt – hållfast som en kolonn; Moskva kände sig som ett rör som blev genomblåst och hon höll hela tiden munnen öppen för att hinna andas ut den vilda vind som trängde rakt in i henne. Runt omkring var det dunkelt av dimman – jorden befann sig ännu långt bort. Moskva började gunga hit och dit, ingen kunde se henne i mörkret, hon var ensam och fri. Hon tog fram en papyross och tändstickor – hon ville tända eld för att kunna röka, men tändstickan slocknade; då kröp Moskva ihop, för att skapa en trivsamt och stilla plats vid sitt bröst, och på en och samma gång fick hon alla tändstickorna i asken att explodera – elden, som virvelvinden grep tag i och drog med sig, satte genast fyr på den eldfångda fernissan som axelbanden av silke var im-

pregnerade med, och som förenade människans tyngd med själva fallskärmen; dessa axelband brann upp på mindre än ett ögonblick – så snart de blivit glödheta upplöstes de till stoft; vart själva fallskärmen tog vägen såg inte Moskva, eftersom vinden började bränna hennes ansiktshud då hon föll nedåt med allt hårdare och häftigare fart.

Hon flög med heta röda kinder och vinden slet brutalt i henne, som om den inte vore den himmelska rymdens vind, utan en tung och död substans – det var omöjligt att föreställa sig att jorden skulle vara ännu hårdare och mer skoningslös. »Jaså, du värld – det är alltså sådan du är, i själva verket!« tänkte Moskva Tjestnova i förbigående, medan hon försvann nedåt genom dimmans dunkel. »Du är mjuk bara när man inte rör vid dig!« Hon drog i ringen till reservfallskärmen, fick syn på flygplatsens mark i signalljusens sken och skrek till av plötslig smärta – för när fallskärmen vecklade ut sig slet den hennes kropp uppåt med en sådan kraft att alla skelettets ben kändes som värkande tänder. Två minuter senare satt hon redan i gräset, täckt av fallskärmen, och hon började krypa fram ur den medan hon torkade de tårar som vinden tvingat fram.

Den förste som kom fram till Moskva Tjestnova var den berömde flygaren Arkanov, som under de tio år han arbetat inte hade böjt en enda stjärtfena och aldrig upplevt något misslyckande eller haveri.

Moskva kröp fram ur fallskärmen och var med ens berömd över hela Sovjetunionen. Arkanov och en annan pilot tog henne under armarna och ledde henne till dagrummet, och på vägen dit berömde och uppmuntrade de henne. Till avsked sade Arkanov till Moskva: »Vi beklagar att vi kommer att gå

miste om er, men i själva verket har vi nog redan förlorat er . . . Ni begriper inte alls vad luftflottan är, Moskva Ivanovna! Luftflottan är måttfullhet – men ni är överdåd! Jag önskar er all lycka!«

Två dagar senare blev Moskva Tjestnova avstängd från flygarbetet i två år, eftersom atmosfären inte är någon cirkus där det lämpar sig att släppa i väg fyrverkerier från fallskärmar.

Under en tid skrev tidningar och tidskrifter om Moskva Tjestnovas lyckliga unga mod; till och med i utlandet rapporterade man allt om hoppet med den brinnande fallskärmen och publicerade ett vackert fotografi av »den flygande Komso-molflickan«, men sedan upphörde allt detta, och Moskva förstod aldrig sin berömmelse: vad handlade den egentligen om?

Hon bodde nu på femte våningen i ett nytt hus, i två små rum. I detta hus bodde flygare, konstruktörer, olika slags ingenjörer, filosofer, ekonomiska teoretiker och företrädare för andra yrken. Från fönstren i Tjestnovas lägenhet kunde man blicka ut över de omgivande taken i Moskva, och i fjärran – vid den svaga, bortdöende synranden – skyntade ogenomträngliga skogar och gåtfulla vaktorn; i solnedgången glänste där ödsligt en okänd skiva, som återspeglade det sista ljuset mot molnen och mot himlen – till detta lockande land var det cirka tio, eller kanske femton kilometer, men om Moskva Tjestnova lämnat huset och gått ut på gatan, skulle hon aldrig ha funnit vägen dit . . . Sedan hon utestängts från luftflottan tillbringade Moskva sina kvällar ensam – till Bozjko gick hon inte mer och sina väninnor tog hon inte kontakt med. Med magen mot fönsterbrädan lutade hon sig ut, hennes hår hängde nedåt; hon lyssnade på hur världsstaden brusade av högtidlig energi, och hur en människoröst ibland ljöd ur de jäktande mekanis-

mernas ekande trängsel; Moskva lyfte huvudet och såg hur den tomma och fattiga månen steg upp på den släckta himlen, och hon kände livets värmande ström i sitt inre . . . Hennes fantasi arbetade oavbrutet och hade ännu aldrig någonsin förtröttats – i sitt sinne kände hon hur olika saker tillkom, och i tankarna var hon delaktig i dem; i ensamheten fyllde hon hela världen med sin uppmärksamhet och kontrollerade gatubelysningen så att den lyste, och de regelbundna, dånande slagen från de ångdrivna pålkranarna på Moskvafloden, så att pålarna stadigt gick ner i djupet, och hon tänkte på maskinerna, som dag och natt ansträngde sig av alla krafter för att ljuset skulle lysa i mörkret, för att läsandet av böcker skulle fortgå, för att motorerna skulle mala rågen till morgonens brödbak, och för att vattnet skulle drivas fram i rören till danssalarnas varma duschar, så att det skulle avlas fram ett bättre liv i människornas heta, fasta famntag – i mörkret, i avskildhet, ansikte mot ansikte, i den rena och ogrumlade känslan av en förenad och fördubblad lycka. Moskva Tjestnova var inte lika angelägen om att själv få uppleva detta liv, som att befrämja det – att hela dygn i sträck stå vid bromsspaken på ett lokomotiv som fraktade folk till möten med varandra, att laga vattenledningsrör, att på analysvågar väga upp läkemedel åt de sjuka och att i rätt tid släcka lampan över en främmande kyss, som i sig inlemmar den värme som nyss var ljuset. Detta innebar inte alls att hon förnekade sina egna behov – hon behövde också ha någonstans att göra av sin stora kropp – hon lade dem bara åt sidan, till en mer avlägsen framtid: hon var tålmodig och kunde vänta.

När Moskva hängde ut genom sitt fönster i kvällar av ensamhet skrek förbipasserande människor hälsningar till henne

nerifrån gatan – man inbjöd henne till den gemensamma sommarnattsskymningen och lovade att visa henne alla attraktionerna i nöjesparken och att köpa blommor och gräddkola åt henne. Moskva skrattade bara åt dem, men sade ingenting och kom inte ut. Senare såg Moskva ovanifrån hur taken på de gamla grannhusen började befolkas: genom vindarna klättrade familjer upp på plåttaken, bredde ut täcken och lade sig att sova i det fria, med barnen tryggt placerade mellan mor och far; men i takens klyftor, någonstans mellan brandluckan och skorstenen, hade fästmän och fästmör dragit sig tillbaka, och de fick inte en blund i ögonen på hela natten – där de befann sig under stjärnorna och ovanför människohopens trängsel.

Efter midnatt upphörde nästan alla synliga fönster att lysa – dagens stötbrigadsarbete krävde sömnens djupa glömska – och som en viskning, utan störande signaler, for bilarna förbi i den sena natten; bara ibland lystes de släckta fönstren åter upp för en kort stund – det var människor som kom hem från nattskiften, åt någonting, utan att väcka upp de sovande, och genast lade sig att sova; men andra – turbinmaskinister och lokförare, radiotekniker och morgonflygens mekaniker, vetenskapliga forskare och andra som fått sin vila – steg utsövda upp för att ge sig i väg till sina arbeten.

Moskva Tjestnova brukade ofta glömma att stänga dörren till sin lägenhet. En gång hittade hon en okänd man som sov på golvet ovanpå sina ytterkläder. Moskva väntade på att hennes trötte gäst skulle vakna. Han vaknade och sade att han tänkte bo här i hörnet – för han hade ingen annanstans att ta vägen. Moskva betraktade denne man: han var i fyrtioårsåldern, hans ansikte hade stelnade ärr från gångna krig, huden hade den rödbruna, väderbitna färg som kännetecknar en god

hälsa och ett gott hjärta och de rödaktiga mustascherna växte försynt ovanför den utmattade munnen.

»Du rufsiga skönhet, jag skulle inte ha gått in till dig utan tillåtelse«, sade den okände gästen, »men kroppen måste få vila, och det fanns ingen annan plats . . . Jag skall inte generera dig, betrakta mig som ingenting – ungefär som ett överflödigt bord. Du kommer varken att höra ett ljud ifrån mig eller känna minsta lukt av mig.«

Moskva frågade honom vem han egentligen var, och gästen förklarade mycket utförligt allt om sig själv, och visade sina identitetshandlingar.

»Det är väl inget speciellt!« sade den inflyttade. »Jag är en vanlig människa, allting är i sin ordning med mig.«

Det visade sig att han var uppvägare i ett vedupplag och härstammade från Jelets, och Moskva Tjestnova kunde inte förmå sig att uppskjuta kommunismen på grund av bostadsbristen och sin egen rätt till extra lägenhetsyta – så hon teg och gav den inneboende kudde och täcke. Den inneboende gjorde sig hemmastadd; om nätterna steg han upp och gick på tå fram till den sovande Moskvas bädd för att täcka över henne med täcket, eftersom hon vred på sig i sömnen, så att täcket gled av och hon blev kall; men om morgnarna använde han aldrig toaletten i lägenheten, eftersom han inte ville besvara henne med sina orenligheter och väsnas med vattnet, utan gick i stället i väg till den offentliga klosetten nere på gården. Efter några dagar i Tjestnovas lägenhet hade uppvägaren redan förstärkt klackarna på Moskvas snedtrampade skor och i hemlighet rengjort hennes höstkappa från stoft som fastnat på den och han värmde te och väntade med glädje på att värdinnan skulle vakna. Först skällde Moskva på uppvägaren för hans

servila uppträdande, men för att undanröja detta slaveri organiserade hon sedan socialistisk självhushållning tillsammans med den inneboende – hon började stoppa hans strumpor och till och med raka bort skäggstubben från hans ansikte med en säkerhetsrakkniv.

Snart tilldelade Komsomolorganisationen Tjestnova ett tillfälligt arbete på krigskommissariatets lokala mönstringskontor – hon skulle undanröja försummelse i registreringen.